

President Toomas Hendrik Ilves tegi täna otsuse jätta põhiseaduse vastasuse tõttu välja kuulutamata Riigikogus 15. juunil 2009 vastu võetud "Karistusseadustiku, avaliku teenistuse seaduse, välismaalaste seaduse, kodakondsuse seaduse, kohaliku omavalitsuse volikogu valimise seaduse ja kriminaalmenetluse seadustiku muutmise seaduse".

"Ma toetan valitsuse ja Riigikogu algatust määratleda täpsemalt Eesti riigi vastu toime pandud kuritegude olemust ja nendega seotud karistusi, kuid ma ei ole nõus seadusemuudatuste kohatise mitmetitõlgendatavuse ja ebaselgusega," ütles president Ilves kommentaariks.

"Kahtlemata peavad Eesti seadused võimaldama ära hoida ja avastada riigivastaseid kuritegusid ning karistada Eesti Vabariigi iseseisvuse, sõltumatuse ja territoriaalse terviklikkuse ning põhiseadusliku korra vastu tegutsenud inimesi," kirjutas riigipea oma otsuses. "Leian aga, et sel eesmärgil ei tohi ohverdada Eesti demokraatlikku õigusriiki ega kergekäeliselt piirata vaba ühiskonna aluspõhimõtteid: inimeste õigust vabalt koguneda, kritiseerida avalikku võimu, tegeleda loometööga ning jõuda teadustöös järeldustele, mis vastanduvad enim levinud tõekspidamistele."

President Ilves vaidlustas neli seadusemuudatust.

Riigipea ei nõustu kavatsusega lubada kokkuleppemenetlust tapmise, väljapressimise, terrorismi ja teiste väga raskete kuritegude puhul. Praegu ei ole sellised kokkulepped lubatud.

„Kokkuleppemenetlus, kus süüdistaja ja kaitsja lepivad karistuse kokku tõendite kohtuliku uurimiseta, võib küll lihtsustada prokuratuuri tööd tõendite kogumisel ja vähendada kohtute koormust, ent pisendab kohtuliku õigusemõistmise tähendust eriti just raskete kuritegude puhul, olgu need siis suunatud riigi või konkreetse isiku vastu,“ kommenteeris riigipea.

Teiseks ei nõustu president Ilves seadusemuudatusega, mis hirmutab riigivastases kuriteos süüdimõistmisega meelevalduste korraldajaid.

“Inimestele peab olema tagatud põhiseaduslik õigus korraldada rahumeelseid koosolekuid ning korraldajatele ei pea laienema vastutus võimalike tegude eest, mida saavad korda teised,” ütles riigipea, kes taunib ka olukorda, kus korratuse mõiste on jäetud avamata, mistõttu ei saa välistada, et selle alla mahutatakse registreerimata avalik koosolek.

“Kui inimest karistatakse sellises “korratuses” osalemises kutsumise eest, millega pelgalt võib kaasneda rüüstamine, purustamine või süütamine, muutub põhiseaduslik kogunemisvabadus sisutuks,” ütles president Ilves, meenutades, et iga sündmuse või teoga võib ju kaasneda teisi sündmusi ja tegusid.

“Oluline on ka põhimõte, et karistusseadustik ei saa tegeleda tõenäosusprobleemidega, vaid peab sisaldama õigusselgust eriti selliste tegude suhtes, millega kaasnevad kriminaalõiguslikud tagajärjed,” kommenteeris president Ilves. “Seesugustes küsimustes peab valitsema vastutuse ja mõistete täielik selgus, mida on korduvalt rõhutanud ka Riigikohus.”

Kolmandaks vaidlustas riigipea oma otsuses seadusemuudatused, mille järgi võetakse naturalisatsiooni korras omandatud Eesti kodakondsus automaatselt ära ka siis, kui isik on süüdi mõistetud kuriteos, mis ei ohusta riigi püsimist ja julgeolekut.

“Inimeselt kodakondsuselt võtmine selle eest, et ta näiteks ületas kunstivabaduse piire Eesti lipu või hümniga käsitlemisel, ei ole demokraatlikus õigusriigis kohane ja vajalik,” ütles president Ilves. “Nii on kodakondsuse äravõtmine riigi julgeolekut mitteohustava teo eest vastuolus põhiseaduses sisalduva demokraatliku õigusriigi ja kitsamalt proportsionaalsuse põhimõttega.”

Riigipea hinnangul tuleb demokraatliku riigi seadusloomes tänapäeval juhinduda enam kui kaks aastatuhandet tagasi Vanas-Roomas öeldust: seadusi ei või teha viha ajal, neid tuleb teha õigluse ajal.

President Ilves vaidlustas ka seadusemuudatuse, mis puudutab Eesti Vabariiki kahjustavate valeandmete levitamist, kui sellega kaasnes oht avalikule korrale.

“See kitsendab lubamatult teadus- ja väljendusvabadust,” kommenteeris riigipea. “Demokraatlik

riik ei pea seaduse jõuga tagama nn ametlikku ja ainsat ajaloolist tõde. Teadlase ja ajakirjaniku hirmutunne riikliku surve ees peab õigusriigis olema välistatud.”

Riigipea sõnul on Riigikogus vastu võetud seadusemuudatuse eeskujuks olnud Soome ja Saksamaa karistusseadustikes sarnased kuriteokoosseisud sõnastatud oluliselt täpsemalt: “Karistatavaks võib muuta näiteks riigikaitsevõimekust või Eesti välispoliitilisi seisukohti puudutava riigivastase väärinfo teadliku levitamise, kui aga karistatav on mis tahes valeinfo levitamine, võime jõuda kohtuistungini, kus ekspertide osalusel arutatakse ajalooliste faktide tõlgenduse õigsust.”

President Ilves peab vajalikuks, et Riigikogu arutaks uuesti 15. juunil 2009 vastu võetud “Karistusseadustiku, avaliku teenistuse seaduse, välismaalaste seaduse, kodakondsuse seaduse, kohaliku omavalitsuse volikogu valimise seaduse ja kriminaalmenetluse seadustiku muutmise seadust” ning viiks selle vastavusse Eesti Vabariigi põhiseadusega.

Otsuse täistekst on kättesaadav [siin](#) .

Vabariigi Presidendi Kantselei
avalike suhete osakond
tel 631 6229